

Vec C-535/19

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

12. júl 2019

Vnútroštátny súd:

Augstākā tiesa (Senāts)

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

9. júl 2019

Navrhovateľ:

A

Ďalší účastník konania o kasačnom opravnom prostriedku:

Veselības ministrija

Predmet konania vo veci samej

Konanie o kasačnom opravnom prostriedku týkajúce sa rozhodnutia vnútroštátnych orgánov, ktorým sa rozhodlo, že cudzí občan sa nezapíše do registra príjemcov služieb zdravotnej starostlivosti financovaných zo štátneho rozpočtu a nevydá sa mu európsky preukaz zdravotného poistenia.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Vnútroštátny súd na základe článku 267 ZFEÚ žiada o výklad nariadenia č. 883/2004 a smernice 2004/38, ako aj článkov 18 ZFEÚ, 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ s cieľom objasniť uplatniteľnosť nariadenia č. 883/2004 na služby verejnej zdravotnej starostlivosti, ako aj podmienky, za ktorých štát môže odoprieť prístup k zdravotnej starostlivosti cudzincovi – nezamestnanému občanovi Únie. Tiež sa pýta, či je prípustný stav, ktorý umožňuje odoprieť uvedenej osobe právo prijímať služby zdravotnej starostlivosti financované štátom vo všetkých dotknutých členských štátoch.

Prejudiciálne otázky

1. Má sa vychádzať z toho, že verejná zdravotná starostlivosť patrí medzi „nemocenské dávky“ v zmysle článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004?
2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku, sú členské štáty na základe článku 4 nariadenia č. 883/2004 a článku 24 smernice 2004/38 oprávnené – s cieľom zabrániť neprimeraným žiadostiam o sociálne dávky stanovené na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti – nepriznať také dávky, ktoré sa poskytujú ich štátnym príslušníkom a rodinným príslušníkom občana Únie, ktorý ma postavenie pracovníka, nachádzajúcim sa v rovnakej situácii, občanom Únie, ktorí v uvedenom okamihu nemajú postavenie pracovníka?
3. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku, sú členské štáty na základe článkov 18 a 21 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a článku 24 smernice 2004/38 oprávnené – s cieľom zabrániť neprimeraným žiadostiam o sociálne dávky stanovené na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti – nepriznať také dávky, ktoré sa poskytujú ich štátnym príslušníkom a rodinným príslušníkom občana Únie, ktorý ma postavenie pracovníka, nachádzajúcim sa v rovnakej situácii, občanom Únie, ktorí v uvedenom okamihu nemajú postavenie pracovníka?
4. Je stav, v ktorom sa občanovi Európskej únie, ktorý uplatní svoje právo na voľný pohyb, neprizná právo prijímať služby verejnej zdravotnej

- starostlivosti financované štátom vo všetkých členských štátoch dotknutých v prejednávacom prípade, v súlade s článkom 11 ods. 3 písm. e) nariadenia (ES) č. 883/2004?
5. Je stav, v ktorom sa občanovi Európskej únie, ktorý uplatní svoje právo na voľný pohyb, neprizná právo prijímať služby verejnej zdravotnej starostlivosti financované štátom vo všetkých členských štátoch dotknutých v prejednávacom prípade, v súlade s článkom 18, článkom 20 ods. 1 a článkom 21 Zmluvy o fungovaní Európskej únie?
 6. Má sa zákonnosť pobytu v zmysle článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38 chápať v tom zmysle, že osobe z nej vyplýva právo na prístup k systému sociálneho zabezpečenia, a tiež v tom zmysle, že môže byť dôvodom na jej vylúčenie zo sociálneho zabezpečenia? Má sa konkrétne v prejednávacom prípade vychádzať z toho, že skutočnosť, že žiadateľ má komplexné zdravotné poistenie, ktoré je jedným z predpokladov zákonnosti pobytu podľa smernice 2004/38, môže byť dôvodom na odmietnutie začať ho do systému zdravotnej starostlivosti financovanej štátom?

Právny rámec Únie

Zmluva o fungovaní Európskej únie. Článok 18, článok 20 ods. 1, článok 20 ods. 2 prvý pododsek písm. a), článok 21 a článok 168 ods. 7.

Smernica 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov. Odôvodnenia 1, 2, 3, 4 a 10. Článok 7 ods. 1 písm. b), článok 14 ods. 1 a 2 a článok 24.

Nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Odôvodnenie 45. Článok 3 ods. 1 písm. a), článok 3 ods. 5, článok 4 a článok 11 ods. 3 písm. e).

Judikatúra Súdneho dvora

Rozsudky Súdneho dvora:

z 27. marca 1985, Hoeckx (C-249/83, EU:C:1985:139), bod 12;

z 27. marca 1985, Scivir a Cole (C-122/84, EU:C:1985:145), bod 19;

z 12. júna 1986, Ten Holder (C-302/84, EU:C:1986:242), bod 21;

zo 16. júla 1992, Hughes (C-78/91, EU:C:1992:331), bod 17;

z 11. júla 1996, Otte/Nemecko (C-25/95, EU:C:1996:295), bod 22;

- z 5. júna 1997, Land Nordrhein-Westfalen/Uecker a Jacquet/Land Nordrhein-Westfalen (C-64/96, EU:C:1997:285), bod 23;
- z 5. marca 1998, Molenaar (C-160/96, EU:C:1998:84), body 19, 20 a 21;
- z 20. septembra 2001, Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458), bod 31;
- z 11. júla 2002, D’Hoop (C-224/98, EU:C:2002:432), bod 28;
- zo 17. septembra 2002, Baumbast a R (C-413/99, EU:C:2002:493), bod 84 a nasl., bod 91;
- zo 7. novembra 2002, Maaheimo (C-333/00, EU:C:2002:641), bod 23;
- z 2. októbra 2003, Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539), bod 26;
- zo 7. septembra 2004, Trojani (C-456/02, EU:C:2004:488), bod 31 a nasl.;
- z 19. októbra 2004, Zhu a Chen (C-200/02, EU:C:2004:639), bod 32;
- z 15. marca 2005, Bidar (C-209/03, EU:C:2005:169), bod 33;
- z 12. júla 2005, Schempp (C-403/03, EU:C:2005:446), body 17, 18 a 20;
- z 18. júla 2006, De Cuyper (C-406/04, EU:C:2006:491), bod 23;
- z 1. apríla 2008, Gouvernement de la Communauté française a Gouvernement wallon (C-212/06, EU:C:2008:178), bod 39;
- z 22. mája 2008, Nerkowska (C-499/06, EU:C:2008:300), body 26 a 29;
- z 25. júla 2008, Metock a i. (C-127/08, EU:C:2008:449), bod 82;
- zo 4. marca 2010, Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117), bod 43;
- z 5. mája 2011, McCarthy (C-434/09, EU:C:2011:277), bod 39;
- z 30. júna 2011, da Silva Martins (C-388/09, EU:C:2011:439), bod 38 a citovaná judikatúra a bod 41;
- z 24. apríla 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233), bod 86;
- z 21. februára 2013, N. (C-46/12, EU:C:2013:97), body 27 a 28;
- z 19. septembra 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565), body 46, 70 a 71;
- z 11. novembra 2014, Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358), body 59 a 60;
- z 26. februára 2015, Martens (C-359/13, EU:C:2015:118), bod 25;

z 15. septembra 2015, Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:597), bod 62; návrhy, ktoré predniesol generálny advokát v uvedenej veci, bod 85;

zo 16. septembra 2015, Komisia/Slovensko (C-433/13, EU:C:2015:602), body 70, 71 a 73;

z 25. februára 2016, García Nieto a i. (C-299/14, EU:C:2016:114), body 38 a 50;

zo 14. júna 2016, Komisia/Spojené kráľovstvo (C-308/14, EU:C:2016:436), bod 76;

z 30. mája 2018, Czenviński (C-517/16, EU:C:2018:350), bod 33;

z 25. júla 2018, A (C-679/16, EU:C:2018:601), body 33, 56, 57 a 60;

návrhy, ktoré predniesol generálny advokát [Wathelet] 26. júla 2017 vo veci Gusa (C-442/16, EU:C:2017:607), bod 52).

Základné ustanovenia vnútroštátneho práva

Ārstniecības likums (zákon o zdravotnej starostlivosti) (účinný do 31. decembra 2017), § 17.

Veselības aprūpes finansēšanas likums (zákon o financovaní zdravotnej starostlivosti) (účinný od 1. januára 2018), § 7, 9 a 11.

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 Navrhovateľ je taliansky štátny príslušník, ktorý uzavrel manželstvo s lotyšskou štátnou príslušníčkou. Koncom roka 2015 alebo v januári 2016 navrhovateľ odišiel z Talianska a presťahoval sa za svojou rodinou do Lotyšska. Navrhovateľ má v úmysle dlhodobo zostať v Lotyšsku, aby sa mohol starať o svoje deti. Ohlásené miesto bydliska navrhovateľa sa nachádza v Lotyšsku. Navrhovateľ tvrdí, že je vysoko kvalifikovaným inžinierom a v čase, keď podal žalobu, si hľadal zamestnanie. Podľa jeho názoru sa hľadanie zamestnania má vykladať ako želanie začleniť sa do lotyšskej spoločnosti a stať sa plnoprávnym členom tejto spoločnosti spolu s lotyšskými štátnymi príslušníkmi. V súčasnosti má navrhovateľ pracovnoprávny vzťah. Pobyt navrhovateľa v Lotyšsku je založený na registračnom potvrdení občana Európskej únie, ktoré sa podľa lotyšského práva považuje za povolenie na prechodný pobyt.
- 2 Koncom roka 2015 navrhovateľ oznámil príslušným talianskym orgánom, že sa presťahoval do Lotyšska. V dôsledku toho bol zapísaný do registra „A.I.R.E“ (*Anagrafe degli Italiani Residenti all'Estero*), čo je register talianskych štátnych príslušníkov, ktorí sa zdržiavajú v zahraničí; do tohto registra sa zapisujú osoby, ktoré sa odsťahujú z Talianska na obdobie dlhšie ako 12 mesiacov. Keďže osoby

zapísané v tomto registri majú bydlisko v zahraničí, nemajú prístup k verejnej zdravotnej starostlivosti v Taliansku.

- 3 Dňa 22. januára 2016 navrhovateľ požiadal Latvijas Nacionālajais veselības dienests (Národný úrad pre zdravotnú starostlivosť, Lotyšsko) o zápis do registra príjemcov služieb zdravotnej starostlivosti a vydanie európskeho preukazu zdravotného poistenia. Národný úrad pre zdravotnú starostlivosť, rozhodnutím zo 17. februára 2016 odmietol zapísať navrhovateľa do uvedeného registra a odmietol mu vydať uvedený preukaz. Veselības ministrija (ministerstvo zdravotníctva) rozhodnutím z 8. júla 2016 potvrdilo rozhodnutie Národného úradu pre zdravotnú starostlivosť, pričom uviedlo, že z § 17 prvého odseku zákona o zdravotnej starostlivosti vyplýva, že občania Únie, ktorí nie sú zamestnancami ani samostatne zárobkovo činnými osobami, sú vylúčení z kategórií osôb, ktoré môžu prijímať služby zdravotnej starostlivosti financované štátom. Vzhľadom na to, že navrhovateľ nie je zamestnancom ani samostatne zárobkovo činnou osobou v Lotyšsku a je talianskym štátnym príslušníkom, ktorý sa zdržiava v Lotyšsku na základe registračného potvrdenia občana Európskej únie, nepatrí do kategórií osôb uvedených v § 17 zákona o zdravotnej starostlivosti, ktorým sa poskytujú uvedené služby financované zo štátneho rozpočtu. Podľa § 17 piateho odseku zákona o zdravotnej starostlivosti navrhovateľ musí platiť za poskytovanie služieb zdravotnej starostlivosti.
- 4 Navrhovateľ podľa žalobu proti rozhodnutiu ministerstva zdravotníctva na Administratīvā rajona tiesa (správny súd prvého stupňa), ktorý ju zamietol.
- 5 Administratīvā apgabaltiesa (krajský správny súd) po prejednaní veci v odvolacom konaní zamietol žalobu rozsudkom z 5. januára 2018 z nasledujúcich dôvodov.
- 6 Navrhovateľ je občanom Únie, ktorý nie je ekonomicky činný a ktorého bydlisko sa nachádza v Lotyšsku. Preto sa podľa článku 11 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 883/2004 na prejednávany prípad uplatnia lotyšské právne predpisy, vrátane § 17 zákona o zdravotnej starostlivosti. Navrhovateľ nepatrí do kategórií osôb uvedených v § 17 zákona o zdravotnej starostlivosti, ktorým sa poskytujú služby zdravotnej starostlivosti financované zo štátneho rozpočtu, čo podľa § 17 piateho odseku uvedeného zákona znamená, že navrhovateľ musí platiť za to, že prijíma uvedené služby.
- 7 Podľa článku 7 ods. 1 písm. b), článku 14 ods. 1 a 2 a článku 24 smernice 2004/38, ako aj podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie počas obdobia od troch mesiacov do piatich rokov členský štát nie je povinný priznať štátnemu príslušníkovi iného členského štátu právo prijímať sociálnu pomoc. Táto právna úprava sleduje legitímny cieľ týkajúci sa ochrany finančných záujmov hostiteľského členského štátu. Navrhovateľ chce prijímať v Lotyšsku komplexné služby zdravotnej starostlivosti, ale nespĺňa žiadnu z podmienok stanovených v nariadení č. 883/2004 (ani požiadavky podľa článku 17, ani požiadavky podľa

článku 12, ani požiadavky podľa článkov 23 až 26) na to, aby mu bolo priznané toto právo.

- 8 Z článku 168 ods. 7 ZFEÚ a z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že Lotyšsko je oprávnené prijať osobitné ustanovenia pre svoj systém sociálneho zabezpečenia a že tento systém nemožno považovať za dôvod diskriminácie len preto, lebo má nepriaznivé účinky pre navrhovateľa. Tak v judikatúre Súdneho dvora Európskej únie, ako aj v judikatúre *Satversmes tiesa* (Ústavný súd, Lotyšsko) sa systematicky konštatovalo, že Lotyšsko má diskrečné oprávnenie určiť za okolností, v ktorých sú verejné zdroje obmedzené, kategórie osôb, ktorým sa poskytujú služby zdravotnej starostlivosti financované zo štátneho rozpočtu.
- 9 Hoci navrhovateľ sa legálne zdržiava v Lotyšsku v súlade s podmienkami článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38 a môže sa dôvodne dovolávať zásady zákazu diskriminácie zakotvenej v článku 24 ods. 1 uvedenej smernice, rozdielne zaobchádzanie je opodstatnené, keďže je založené na objektívnych dôvodoch a sleduje legitímny cieľ týkajúci sa ochrany verejných financií a práva iných osôb prijímať zdravotnú starostlivosť financovanú zo štátneho rozpočtu. Okrem toho v prejednávanej veci je uvedené zaobchádzanie tiež primerané, keďže štát zaručuje navrhovateľovi poskytovanie služieb neodkladnej zdravotnej starostlivosti, poisťné na zdravotné poistenie nie je neprimerane vysoké a tento stav trvá len do okamihu, keď táto osoba získa právo na trvalý pobyt (po uplynutí piatich rokov).
- 10 Podľa lotyšských právnych predpisov môžu získať európsky preukaz zdravotného poistenia len osoby, ktoré majú právo prijímať služby zdravotnej starostlivosti financované zo štátneho rozpočtu. Navrhovateľ preto nemôže získať tento preukaz zdravotného poistenia.
- 11 Postavenie navrhovateľa ako občana Únie nie je porovnateľné s postavením lotyšského štátneho príslušníka, a preto navrhovateľ nemá rovnaké práva ako lotyšskí štátni príslušníci. Voľný pohyb osôb nie je absolútny; hostiteľský členský štát má právo uplatňovať odlišné predpisy na svojich štátnych príslušníkov na základe objektívnych dôvodov vyplývajúcich z právnych predpisov tohto štátu a chrániť svoje záujmy ako hostiteľský štát, aby sa štátni príslušníci iného členského štátu nestali neprimeranou záťažou pre jeho systém sociálnej pomoci.
- 12 Rodinného príslušníka občana Únie, ktorý pracuje v Lotyšsku (ktorý má právo prijímať zdravotnú starostlivosť financovanú štátom podľa § 17 prvého odseku bodu 3 zákona o zdravotnej starostlivosti), nemožno porovnávať s rodinným príslušníkom lotyšského štátneho príslušníka, ktorý pracuje v Lotyšsku (ktorý nemá právo prijímať zdravotnú starostlivosť financovanú štátom). Skutočnosť, že lotyšský štátny príslušník pracuje v Lotyšsku, nepredpokladá existenciu cezhraničného prvku a v takej situácii lotyšskí štátni príslušníci neuplatňujú svoje právo na voľný pohyb. Okrem toho, keď občania Únie využijú svoju slobodu pohybu, vzťahujú sa na nich určité požiadavky, ktoré tiež závisia od toho, či občan Európskej únie je alebo nie je zamestnaný v štáte pobytu.

- 13 Navrhovateľ podal proti rozsudku apgabtiesa (krajský súd) kasačný opravný prostriedok na Senāts (Najvyšší súd, Lotyšsko).

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 14 Podľa **navrhovateľa** apgabtiesa (krajský súd) v jeho prípade nesprávne uplatnil pojem „sociálna pomoc“. Navrhovateľ chcel získať právo na sociálne zabezpečenie, nie na sociálnu pomoc.
- 15 Tvrdí, že apgabtiesa (krajský súd) nesprávne pochopil vzťah medzi smernicou 2004/38 a nariadením č. 883/2004, keďže podal nesprávny výklad, podľa ktorého sa článok 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38 vzťahoval na právo na sociálne zabezpečenie, o ktoré žiadal navrhovateľ.
- 16 Podľa názoru navrhovateľa sa apgabtiesa (krajský súd) nesprávne domnieval, že rozdielne zaobchádzanie vyplývajúce zo smernice 2004/38, pokiaľ ide o právo občana Únie, ktorý nie je ekonomicky činný, poberať sociálnu pomoc v inom členskom štáte Únie, sa vzťahuje aj na právo na sociálne zabezpečenie. V súlade s nariadením č. 883/2004 sa na navrhovateľa vzťahujú lotyšské právne predpisy, pokiaľ ide o právo na sociálne zabezpečenie. Podľa článku 4 nariadenia č. 883/2004 občania Únie, ktorí nie sú ekonomicky činní, majú právo na sociálne zabezpečenie, teda na služby zdravotnej starostlivosti za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci uvedeného členského štátu.
- 17 Legitímny cieľ týkajúci sa obmedzenia práva občanov Únie, ktorí nie sú ekonomicky činní, na sociálnu pomoc v iných členských štátoch Únie sa týka prípadov, v ktorých ide o to, či občan Únie na začiatku spĺňa požiadavky článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38. Ak sú tieto požiadavky splnené, už sa neskúmajú obmedzenia sociálneho zabezpečenia a sociálnej pomoci.
- 18 Rozdielne zaobchádzanie s navrhovateľom v zmysle článku 4 nariadenia č. 883/2004 nie je primerané, keďže navrhovateľ nemôže prijímať zdravotnú starostlivosť financovanú štátom ani v Taliansku, ani v štáte, v ktorom má v súčasnosti obvyklý pobyt a centrum svojich záujmov. Navrhovateľ nechce využiť systém sociálnej pomoci iného členského štátu Európskej únie, ale chce žiť so svojou rodinou.
- 19 Aj za predpokladu, že na navrhovateľa by sa vzťahoval pojem „sociálna pomoc“, uvedené právo nemožno automaticky odoprieť občanovi Únie, ktorý nie je ekonomicky činný, bez preskúmania relevantných skutkových okolností vzhľadom na jeho začlenenie do spoločnosti alebo na základe analýzy primeranosti pomoci poskytnutej dotknutej osobe v súvislosti s celým systémom sociálnej pomoci štátu.
- 20 Záruka rovnosti zaobchádzania s občanmi Európskej únie, ktorí nie sú ekonomicky činní, závisí jedine od toho, či títo občania spĺňajú požiadavky článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38, ak sa zdržiavajú v určitej krajine. Vyplýva to

tak z článku 18 ZFEÚ, ako aj z článku 24 smernice 2004/38 a článku 4 nariadenia č. 883/2004.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 21 V prejednávanom prípade je potrebné objasniť, či bolo navrhovateľovi dôvodne odňaté právo prijímať služby zdravotnej starostlivosti (zdravotnú starostlivosť) financované štátom v súlade s § 17 zákona o zdravotnej starostlivosti (v súčasnosti § 9 a 11 zákona o financovaní zdravotnej starostlivosti), ktorým bol do lotyšského právneho poriadku prebratý článok 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38.
- 22 Hoci navrhovateľ – ako sám uvádza – v súčasnosti má pracovnoprávny vzťah, je oprávnený žiadať, aby sa určilo, či mal právo na vydanie priaznivého rozhodnutia, okrem iného preto, aby sa zabránilo vzniku podobnej situácie v budúcnosti. Uvedený záujem treba uznať za oprávnený dôvod na pokračovanie konania.
- 23 Podľa Senāts (Najvyšší súd) je táto vec dôležitá v súvislosti s viacerými základnými hodnotami Európskej únie. Prvou z nich je občianstvo Únie (článok 20 ods. 1 ZFEÚ). Druhou je sloboda pohybu a pobytu, ktorá je základnou zásadou vyplývajúcou z občianstva Únie [článok 20 ods. 2 písm. a) ZFEÚ a článok 21 ZFEÚ]. Treťou je zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti (článok 18 ZFEÚ).
- 24 Pokiaľ ide o smernicu 2004/38 a nariadenie č. 883/2004, ciele týchto predpisov úzko súvisia s právom občanov Únie na voľný pohyb.
- 25 Z prvých štyroch odôvodnení smernice 2004/38, ako aj z článku 1 písm. a) uvedenej smernice vyplýva, že jej základným cieľom je uľahčovať a posilňovať výkon základného práva občanov Únie voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov (rozsudok Brey, bod 71; pozri tiež rozsudok Metock a i., bod 82). Vyjadruje to aj názov tejto smernice.
- 26 Nariadenie č. 883/2004 bolo prijaté na koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov s cieľom zabezpečiť, aby sa právo na voľný pohyb osôb mohlo účinne vykonávať (odôvodnenie 45 nariadenia č. 883/2004), a prispieť k zlepšeniu životnej úrovne a podmienok zamestnania (odôvodnenie 1 tohto nariadenia) (rozsudok Brey, bod 41 a citovaná judikatúra).
- 27 V odôvodnení 10 je zároveň vyjadrený ďalší z cieľov smernice 2004/38: osoby uplatňujúce svoje právo pobytu by sa však nemali stať neprimeranou záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas počiatočného obdobia pobytu. Tento druhý cieľ však existuje iba z dôvodu existencie prvého: keďže smernica má uľahčiť výkon práva na pobyt, členské štáty považovali za potrebné zabezpečiť, aby bola zvládnutá finančná záťaž vyplývajúca z tejto slobody (návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wathelet vo veci Gusa, bod 52).

- 28 Vzhľadom na záujmy týkajúce sa finančnej ochrany členských štátov smernica stanovuje viaceré požiadavky a obmedzenia slobody voľne sa pohybovať a zdržiavať na území Európskej únie, ktoré pripúšťajú články 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ. V prejednávanej veci je relevantnou požiadavkou požiadavka stanovená v článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38 na to, aby občan Európskej únie, ktorý nie je ekonomicky činný, získal právo pobytu v hostiteľskom členskom štáte (na viac ako tri mesiace), teda aby mal dostatočné zdroje, aby sa nestal záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia svojho pobytu, a aby mal komplexné krytie zdravotného poistenia.
- 29 Príslušné orgány uplatnili v prejednávanej veci tak ustanovenia smernice 2004/38, ako aj ustanovenia nariadenia č. 883/2004. Senāts (Najvyšší súd) nemá nijaké pochybnosti o uplatniteľnosti smernice 2004/38, ale domnieva sa, že treba objasniť **otázku relevantnosti nariadenia č. 883/2004 v prejednávanom prípade.**
- 30 Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že rozdiel medzi dávkami, ktoré patria do pôsobnosti nariadenia č. 883/2004, a dávkami vylúčenými z jeho pôsobnosti spočíva v podstate v znakoch, ktoré tvoria každú dávku, najmä v účele takejto dávky a podmienkach jej priznania, a nie v tom, či vnútroštátna právna úprava v oblasti dávok sociálneho zabezpečenia túto dávku určitým spôsobom kvalifikuje (rozsudky Molenaar, bod 19; Komisia/Slovensko, bod 70, a Czenviński, bod 33).
- 31 Podľa ustálenej judikatúry dávku možno považovať za dávku sociálneho zabezpečenia, pokiaľ je príjemcom priznávaná bez akéhokoľvek individuálneho a diskrečného posúdenia osobných potrieb na základe zákonom stanovenej situácie a ak sa vzťahuje na jedno z rizík výslovne vymenovaných v článku 3 ods. 1 nariadenia č. 883/2004 (rozsudky da Silva Martins, bod 38 a citovaná judikatúra, a Komisia/Slovensko, bod 71).
- 32 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že prvá z týchto dvoch podmienok je splnená, keď priznanie dávky závisí od objektívnych kritérií, ktorých splnenie vedie k vzniku nároku na túto dávku bez toho, aby príslušný orgán mohol zohľadniť iné aspekty osobných pomerov (rozsudky Hughes, bod 17; Molenaar, bod 21; Maaheimo, bod 3; De Cuyper, bod 23; Hughes, bod 17; Komisia/Slovensko, bod 73, a A, bod 34).
- 33 Vzhľadom na kumulatívny charakter týchto dvoch podmienok nesplnenie jednej z nich znamená, že predmetná dávka nespadá do pôsobnosti nariadenia č. 883/2004 (rozsudok A, bod 33). Keďže výpočet uvedený v článku 3 ods. 1 nariadenia č. 883/2004 je taxatívny, dávka, ktorá sa nevzťahuje na jedno z rizík uvedených v tomto článku, musí byť v každom prípade vylúčená z pôsobnosti nariadenia č. 883/2004 (rozsudky Hoeckx, bod 12; Scrivner a Cole, bod 19; Otte/Nemecko, bod 22; Molenaar, bod 20, a da Silva Martins, bod 41).
- 34 V súčasnosti je lotyšský systém zdravotnej starostlivosti založený najmä na poskytovaní služieb zdravotnej starostlivosti financovaných štátom, a to prostredníctvom vybraných daní. Od roku 2018 sa tento systém financuje aj

prostredníctvom povinných príspevkov na štátne sociálne zabezpečenie. Zdrojmi financovania zdravotnej starostlivosti sú tiež: doplatky pacientov, prostriedky pochádzajúce z dobrovoľného poistenia, financovanie z obecných rozpočtov na základe obecných predpisov, príjmy zdravotníckych zariadení a súkromné investície do zdravotných stredísk. Vo všeobecnosti možno povedať, že financovanie zdravotnej starostlivosti v Lotyšsku sa zabezpečuje predovšetkým prostredníctvom verejných zdrojov. Vzhľadom na vyššie uvedené možno zdravotnícky systém v Lotyšsku v súčasnosti opísať ako systém národného povinného zdravotného poistenia; zákon o štátnom rozpočte na daný rok stanovuje sumu určenú na jeho financovanie.

- 35 Podľa lotyšských právnych predpisov môžu prijímať zdravotnú starostlivosť financovanú štátom viaceré kategórie osôb stanovené zákonom. Ostatní obyvatelia môžu prijímať služby zdravotnej starostlivosti na základe úhrady sadziieb účtovaných zdravotníckym zariadením alebo odmien stanovených za služby špecializovaného lekára.
- 36 Občania členských štátov Európskej únie, ktorí nie sú zamestnancami ani samostatne zárobkovo činnými osobami v Lotyšsku, sú vylúčení z kategórií osôb, ktoré môžu prijímať služby zdravotnej starostlivosti financované štátom.
- 37 So zreteľom na túto skutočnosť sa zdravotnícke služby poskytujú ktorémukoľvek obyvateľovi Lotyšska, ktorý patrí do jednej z kategórií stanovených zákonom, bez ohľadu na finančné prostriedky, ktoré má k dispozícii. Kritériá, ktoré sa berú do úvahy pri posudzovaní začlenenia určitej osoby do týchto kategórií, sú jednoznačne objektívne a opisujú vlastnosti, ktoré musí táto osoba spĺňať, aby bola uvedená v registri príjemcov zdravotníckych služieb, a teda mohla prijímať služby zdravotnej starostlivosti financované štátom. Z právnych predpisov nevyplýva, že príslušný orgán má právo alebo povinnosť zohľadniť akékoľvek iné aspekty osobných pomerov. Dávka týkajúca sa služieb zdravotnej starostlivosti (ako vecná dávka sociálneho zabezpečenia) by preto mohla spĺňať prvú podmienku uplatnenia nariadenia č. 883/2004. Služby zdravotnej starostlivosti by rovnako mohli spĺňať požiadavky článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004.
- 38 Uplatnenie nariadenia č. 883/2004 preukazuje okrem iných okolností povaha tlačiva S1 vystaveného na základe uvedeného nariadenia, ktoré sa vystaví, ak sa štátny príslušník členského štátu zdržiava v inej krajine, než je krajina, v ktorej je poistený. V tejto situácii osoba a jej rodinní príslušníci majú právo na všetky dávky v podobe služieb (ako je zdravotná starostlivosť) stanovených právnymi predpismi krajiny ich pobytu, ako keby boli poistení v tejto krajine. V prejednávanej veci však navrhovateľ nedostal uvedené tlačivo. Ako však vyplýva zo spisu, je to spôsobené len tým, že príslušný taliansky orgán sa domnieval, že navrhovateľ má byť vylúčený z jeho systému zdravotnej starostlivosti, lebo sa presťahoval do Lotyšska, a preto mu nebolo potrebné vystaviť uvedené tlačivo. V prejednanom prípade je dôležité aj tlačivo E104, ktoré obsahuje informácie o dobách, počas ktorých bola dotknutá osoba poistená v krajine, ktorá vystavila tlačivo (v prejednanom prípade Taliansko).

- 39 Zároveň treba mať na zreteli, že podľa článku 3 ods. 5 nariadenia č. 883/2004 je z pôsobnosti tohto nariadenia vylúčená sociálna a zdravotná pomoc.¹
- 40 Vzhľadom na vyššie uvedené je v prejednávanej veci potrebné objasniť, či sa nariadenie (ES) č. 883/2004 môže uplatniť na služby zdravotnej starostlivosti.
- 41 **V prípade, ak sa nariadenie č. 883/2004 uplatní v prejednávanej veci,** treba uviesť nasledujúce úvahy.
- 42 Cieľ článku 11 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 883/2004 spočíva v určení vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá sa uplatní na poberanie dávok sociálneho zabezpečenia uvedených v článku 3 ods. 1 tohto nariadenia, ak sa ustanovenia uvedeného článku 11 ods. 3 písm. a) až d) tohto nariadenia neuplatnia na určitú osobu, najmä na osobu, ktorá nie je ekonomicky činná. Cieľom článku 11 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 883/2004 je vyhnúť sa súčasnému uplatňovaniu viacerých vnútroštátnych právnych úprav na určitú situáciu a komplikáciám, ktoré z toho môžu vyplynúť, ako aj zabrániť tomu, aby osoby, ktoré patria do pôsobnosti uvedeného nariadenia, boli zbavené ochrany v oblasti sociálneho zabezpečenia v prípade, že by neexistovala právna úprava, ktorá by sa na ne vzťahovala (pozri analogicky rozsudok Brey, bod 38 a nasl.).
- 43 Systém kolíznych noriem obsiahnutý v nariadení č. 883/2004 sa vyznačuje tým, že v dôsledku neho stráca zákonodarca každého členského štátu právomoc určiť pôsobnosť a podmienky uplatňovania svojich vnútroštátnych právnych predpisov, a to tak pokiaľ ide o osoby, na ktoré sa tieto predpisy vzťahujú, ako aj o územie, v rámci ktorého vnútroštátne predpisy vyvolávajú účinky (pozri rozsudok Ten Holder, bod 21).
- 44 V prejednávanom prípade vzhľadom na to, že navrhovateľovi bol odopretý prístup k talianskemu a lotyšskému systému zdravotnej starostlivosti, vznikla situácia, v ktorej je navrhovateľ úplne zbavený ochrany v oblasti sociálneho zabezpečenia. Táto situácia vzniká preto, lebo navrhovateľ uplatnil svoje právo na voľný pohyb. Nemalo by sa pripustiť vylúčenie osoby zo systémov sociálneho zabezpečenia vo všetkých členských štátoch Európskej únie dotknutých v konkrétnom prípade. Ako vyplýva z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie spomenutej vyššie, článok 11 ods. 3 písm. e) nariadenia č. 883/2004 bol zavedený práve s cieľom zabrániť týmto situáciám. Zároveň nie je vôbec jasné, ktorý členský štát nesprávne uplatnil svoje právne predpisy – či Taliansko tým, že vylúčilo navrhovateľa zo svojho systému zdravotnej starostlivosti z dôvodu, že sa presťahoval, alebo Lotyšsko tým, že nezačlenilo navrhovateľa do vnútroštátneho systému zdravotnej starostlivosti, keďže navrhovateľ v čase, keď požiadal o začlenenie do tohto systému, nepracoval v Lotyšsku.

1 Pozn. prekl.: okrem iného v lotyšskom znení sa používa užší pojem „lekárska starostlivosť“ namiesto pojmu „zdravotná pomoc“, ktorý je použitý v slovenskom znení.

- 45 **Ak sa ustanovenia nariadenia č. 883/2004 neuplatnia v prejednávanej veci,** s prihliadnutím na to, že navrhovateľ je občanom Únie, treba rozhodnúť, či je riešenie, ktoré stanovuje lotyšský predpis, zlučiteľné s článkami 18 ZFEÚ a 21 ZFEÚ.
- 46 Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že štatút občana Únie má byť základným štatútom štátnych príslušníkov členských štátov, ktorý tým z nich, ktorí sa nachádzajú v rovnakej situácii, umožňuje, aby sa s nimi v oblasti vecnej pôsobnosti Zmluvy o fungovaní Európskej únie bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť a bez toho, aby boli dotknuté výnimky výslovne stanovené v tejto súvislosti, z právneho hľadiska zaobchádzalo rovnako (rozsudky Grzelczyk, bod 31; D'Hoop, bod 28, a N., bod 27).
- 47 Tiež rozhodol, že každý občan Únie sa môže odvolávať na zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti zakotvený v článku 18 Zmluvy o fungovaní Európskej únie v akejkoľvek situácii, ktorá patrí do oblasti vecnej pôsobnosti práva Únie. Tieto situácie zahŕňajú výkon práva slobodne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov priznaného článkom 20 ods. 2 prvým pododsekom písm. a) a článkom 21 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (rozsudky, N., bod 28 a citovaná judikatúra, a Dano, bod 59).
- 48 Okrem toho z ustálenej judikatúry vyplýva, že vnútroštátna právna úprava, ktorá niektorých domácich štátnych príslušníkov znevýhodňuje len z toho dôvodu, že uplatnili svoje právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať sa na území iného členského štátu, predstavuje obmedzenie slobôd, ktoré sú v článku 21 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie priznané každému občanovi Únie (rozsudky Martens, bod 25, a A, bod 60).
- 49 Súdny dvor v rozsudku Trojani v podstate rozhodol, že v prípade, ak má občan Únie povolenie na pobyt v členskom štáte, môže sa odvolať na článok 18 ZFEÚ s cieľom získať dávku sociálnej pomoci, a to za rovnakých podmienok ako štátny príslušník tohto členského štátu (rozsudok Trojani, bod 46).
- 50 Situácia, o ktorú ide v prejednávanom prípade, svedčí o tom, že mohlo dôjsť k vážnemu porušeniu práv navrhovateľa, ktoré obmedzuje jeho právo na voľný pohyb a odníma mu práva, v súvislosti s ktorými Európska únia prijala súbor koordinačných predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia a sociálnej pomoci. Navrhovateľ má v skutočnosti už len preto, lebo je občanom Únie, právo na verejnú zdravotnú starostlivosť, ktoré patrí do pôsobnosti uvedených predpisov. Vzhľadom na toto postavenie má preto navrhovateľ právo požívať výhody, o ktoré žiada. Aj keď teda neexistujú sekundárne právne predpisy, stačí, aby navrhovateľ požiadal o zdravotnú starostlivosť financovanú štátom len na základe štatútu občana Únie.
- 51 Možnosti, ktoré Zmluva otvára v oblasti pohybu občanov Únie, by totiž nemohli mať plný účinok, ak by štátneho príslušníka členského štátu mohli od ich využitia odradiť prekážky na jeho pobyt v inom členskom štáte, vytvorené právnou

úpravou štátu jeho pôvodu, ktorá ho penalizuje len preto, že tieto možnosti využil (rozsudky Martens, bod 26, a A, bod 61).

- 52 Článok 18 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie stanovuje, že v rámci pôsobnosti Zmlúv a bez toho, aby boli dotknuté ich osobitné ustanovenia, akákoľvek diskriminácia na základe štátnej príslušnosti je zakázaná. Súdny dvor Európskej únie zároveň poukázal na obmedzený charakter slobody pohybu a pobytu na území členských štátov. Konkrétne v článku 20 ods. 2 druhom pododseku Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa jednoznačne uvádza, že práva priznané týmto článkom sa uplatňujú v súlade s podmienkami a obmedzeniami vymedzenými v Zmluvách a opatreniami prijatými na ich vykonanie. Podľa článku 21 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie je právo občanov Únie slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území členských štátov priznané len s výhradou obmedzení a podmienok stanovených v Zmluvách a v opatreniach prijatých na jej vykonanie (rozsudky Brey, bod 46 a citovaná judikatúra; Dano, bod 60; Baumbast a R., bod 84 a nasl., a Trojani, bod 31 a nasl.).
- 53 Obmedzenie slobody pohybu môže byť odôvodnené z hľadiska práva Únie len vtedy, ak vychádza z objektívnych hľadísk všeobecného záujmu, ktoré sú nezávislé od štátnej príslušnosti dotknutých osôb, a je primerané cieľu legitímne sledovanému vnútroštátnym právom. Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že opatrenie je primerané vtedy, ak popritom, že je spôsobilé realizovať sledovaný cieľ, nejde nad rámec toho, čo je potrebné na jeho dosiahnutie (rozsudky Martens, bod 34 a citovaná judikatúra, a A, bod 67).
- 54 Podľa talianskeho právneho poriadku taliansky štátny príslušník zaregistrovaný v zahraničí stráca právo prijímať zdravotnú starostlivosť uvedeného štátu v zahraničí. Ak je lotyšská právna úprava v súlade s ustanoveniami smernice 2004/38 a nariadenia č. 883/2004, vznikne situácia, v ktorej navrhovateľ naďalej nebude môcť prijímať služby verejnej zdravotnej starostlivosti žiadneho z členských štátov, pričom Senāts (Najvyšší súd) sa domnieva, že táto situácia je v rozpore s úsilím Európskej únie zaručiť voľný pohyb osôb v Európskej únii a európsku integráciu.
- 55 Súdny dvor Európskej únie už mal príležitosť zaoberať sa otázkami týkajúcimi sa vzájomného vzťahu medzi smernicou 2004/38 a nariadením č. 883/2004. Podľa názoru Senāts (Najvyšší súd) je v kontexte prejednávaného sporu najdôležitejšia vec Brey. Doteraz však neboli preskúmané veci priamo súvisiace s poskytovaním verejnej zdravotnej starostlivosti občanom Európskej únie v členských štátoch, v ktorých sa uvedená zdravotná starostlivosť poskytuje štátnym príslušníkom týchto štátov.
- 56 Súdny dvor rozhodol, že hoci cieľom nariadenia č. 883/2004 je zaručiť občanom Únie, ktorí využili právo na voľný pohyb pracovníkov, zachovanie práva na niektoré dávky sociálneho zabezpečenia poskytované členským štátom ich pôvodu, smernica 2004/38 hostiteľskému členskému štátu umožňuje, aby občanom Únie, keď nemajú alebo už nemajú postavenie pracovníka, uložil

legitímne obmedzenia, pokiaľ ide o poskytovanie sociálnych dávok, aby sa títo občania nestali neprimeranou záťažou pre systém sociálnej pomoci tohto členského štátu (rozsudok Brey, bod 57).

- 57 Súdny dvor spomenul právo pracovníkov na voľný pohyb a právo poberať dávky sociálneho zabezpečenia, ktoré vyplýva z uvedeného práva. Navrhovateľ zdôraznil, že sa presťahoval do Lotyšska, aby mohol žiť so svojou rodinou. Hoci – ako bolo uvedené vyššie – článok 11 ods. 3 písm. e) nariadenia (ES) č. 883/2004 sa vzťahuje na osoby, ktoré nie sú ekonomicky činné, je mimoriadne dôležité poukázať na to, že by tiež bolo opodstatnené preskúmať túto otázku z hľadiska voľného pohybu pracovníkov. Žiadateľovi bolo vystavené tlačivo E104 s informáciami o dobách, počas ktorých bola dotknutá osoba poistená v štáte, ktorý vystavil tlačivo. Je teda možné, že navrhovateľ mal v Taliansku postavenie pracovníka a že presťahovaním sa do Lotyšska tiež uplatnil svoje právo na voľný pohyb ako pracovník. Navrhovateľ si navyše odvtedy, ako sa presťahoval do Lotyšska, hľadal zamestnanie a od januára 2018 má pracovnoprávny vzťah. Zároveň je vzhľadom na to, že navrhovateľ v čase, keď sa presťahoval do Lotyšska, nemal (alebo už nemal) postavenie pracovníka, opodstatnené uložiť na základe smernice 2004/38 – ako už bolo spomenuté – určité obmedzenia poskytovania dávok, aby sa dotknutá osoba nestala záťažou pre lotyšský systém sociálnej pomoci.
- 58 Článok 24 smernice 2004/38 a článok 4 nariadenia č. 883/2004 spresňujú dosah **zásady zákazu diskriminácie** občanov Európskej únie, ktorí využijú svoju slobodu voľne sa pohybovať a zdržiavať na území členských štátov, zakotvenú v článku 18 ZFEÚ. Senāts (Najvyšší súd) je znepokojený tým, že v prejednávanej veci bola porušená zásada rovnosti z dôvodu, že navrhovateľ sa preto, lebo je talianskym štátnym príslušníkom, ktorý využil svoje právo na voľný pohyb, nachádza v nevýhodnejšej situácii v porovnaní s lotyšskými štátnymi príslušníkmi a rodinnými príslušníkmi občana Únie, ktorý sa presťahoval do Lotyšska z pracovných dôvodov.
- 59 V prejednávanej veci lotyšské orgány uviedli, že ochrana finančných zdrojov Lotyšska je legitímnym cieľom obmedzení priznania sociálnych dávok. Tento cieľ môže byť legitímny, ale Senāts (Najvyšší súd) má pochybnosti, či je tento cieľ v prejednávanej veci primeraný.
- 60 Keďže právo na voľný pohyb ako základná zásada práva Únie je všeobecným pravidlom, podmienky stanovené v článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38 sa musia vykladať reštriktívne (rozsudok Brey, bod 70; pozri tiež analogicky rozsudky Kamberaj, bod 86, a Chakroun, bod 43), pričom sa musia dodržať obmedzenia, ktoré ukladá právo Únie a zásada proporcionality (rozsudky Baumbast a R, bod 91; Zhu a Chen, bod 32, a Brey, bod 70).
- 61 Vnútroštátne orgány musia pri skúmaní, či sa osoba stala neprimeranou záťažou pre systém pre systém sociálnej pomoci členského štátu, uplatňovať usmernenia

stanovené v judikatúre Súdneho dvora Európskej únie, najmä povinnosť zohľadniť okolnosti každého prípadu.

- 62 Pokiaľ ide o individuálne preskúmanie smerujúce k celkovému posúdeniu záťaže, ktorú konkrétne predstavuje poskytnutie dávky pre celý vnútroštátny systém sociálnej pomoci, o aký ide v konaní vo veci samej, Súdny dvor rozhodol, že pomoc poskytnutá jedinému žiadateľovi môže byť len ťažko označená za „neprimeranú záťaž“ pre členský štát v zmysle článku 14 ods. 1 smernice 2004/38, keďže takáto pomoc by dotknutý členský štát nemohla zaťažovať po tom, ako mu bola predložená individuálna žiadosť, ale nevyhnete až po zoskupení všetkých predložených individuálnych žiadostí (rozsudky Alimanovic, bod 62, a García Nieto a i., bod 50).
- 63 Súdny dvor rozhodol, že automatické vylúčenie ekonomicky nečinných štátnych príslušníkov iných členských štátov z poberania určitých sociálnych dávok hostiteľským členským štátom aj počas obdobia po uplynutí troch mesiacov pobytu uvedeného v článku 24 ods. 2 smernice 2004/38 neumožňuje príslušným orgánom hostiteľského členského štátu, aby v prípade, ak sú zdroje dotknutej osoby nižšie ako referenčná suma na účely poskytnutia tejto dávky, pristúpili v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi najmä z článku 7 ods. 1 písm. b) a článku 8 ods. 4 tejto smernice, ako aj zo zásady proporcionality k celkovému posúdeniu záťaže, ktorú konkrétne predstavuje poskytnutie tejto dávky pre celý systém sociálnej pomoci v závislosti od individuálnych okolností charakterizujúcich situáciu dotknutej osoby (rozsudok Brey, bod 77).
- 64 V prejednávanom prípade sa tak príslušné lotyšské orgány, ako aj nižšie súdy domnievali, že táto konkrétna situácia sama osebe predstavuje neprimeranú záťaž pre lotyšský systém sociálnej pomoci. Vzhľadom na závery Súdneho dvora Európskej únie však môžu existovať pochybnosti o tomto posúdení. V prejednáwanej veci treba posúdiť konkrétnu situáciu žiadateľa a vziať do úvahy napríklad skutočnosť, že navrhovateľ sa presťahoval do Lotyšska, aby mohol žiť so svojou rodinou, že navrhovateľ pracoval v Taliansku a hľadal si zamestnanie v Lotyšsku a že má dve maloleté deti, ktoré sú na neho odkázané a ktoré sú talianskymi a zároveň lotyšskými štátnymi príslušníkmi. Svedčí to o tom, že žiadateľ má úzke osobné väzby s Lotyšskom, čo nedovoľuje automaticky vylúčiť navrhovateľa zo systému zdravotnej starostlivosti financovanej štátom.
- 65 Je dôležité, že – pokiaľ ide o dávky sociálnej pomoci – občan Únie sa môže odvolávať na rovnosť zaobchádzania vo vzťahu k štátnym príslušníkom hostiteľského členského štátu v zmysle článku 24 ods. 1 smernice 2004/38 len vtedy, keď je jeho pobyt na území hostiteľského členského štátu v súlade s podmienkami smernice 2004/38 (rozsudky Dano, bod 69; Alimanovic, bod 49, a García-Nieto a i., bod 38). Nič nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá podmieňuje priznanie dávok sociálneho zabezpečenia občanom, ktorí nie sú ekonomicky činní, tým, že títo občania spĺňajú požiadavky vyžadované na to, aby mali právo na legálny pobyt v hostiteľskom členskom štáte (rozsudky Brey, bod 44, a Dano, bod 69; návrhy, ktoré predniesol generálny advokát vo veci

Komisia/Spojené kráľovstvo, bod 77). Súdny dvor však tiež rozhodol, že právna úprava tohto typu napriek tomu spôsobuje nepriamu diskrimináciu. Na to, aby bola odôvodnená, musí teda sledovať legitímny cieľ a nesmie ísť nad rámec toho, čo je nevyhnutné na jeho dosiahnutie (rozsudok Komisia/Spojené kráľovstvo, bod 76).

- 66 V prejednávacom prípade je nesporné, že navrhovateľ spĺňa podmienky týkajúce sa pobytu uvedené v článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38. Z rozhodnutí správnych orgánov však vyplýva, že predpoklad týkajúci sa legálneho pobytu sa mení na prekážku, ktorej dôsledkom je nepriznanie práva na dávku sociálneho zabezpečenia (zdravotnú starostlivosť financovanú štátom). Senāts (Najvyšší súd) pochybuje, či je to v súlade s ustanoveniami smernice 2004/38 a nariadenia č. 883/2004. Inak povedané, vzniká otázka, či skutočnosť, že žiadateľ má komplexné zdravotné poistenie, ktoré je jedným z predpokladov zákonnosti pobytu upravenej v smernici 2004/38, môže byť základom na to, aby nebol začlenený do systému zdravotnej starostlivosti financovanej štátom. Zároveň vzniká obava, či sú obmedzenia stanovené na ochranu finančných záujmov lotyšského systému sociálnej pomoci primerané alebo či idú nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného cieľa.
- 67 Okrem toho treba posúdiť otázku **obrátenej diskriminácie** (*reverse discrimination*). V prejednávacom prípade – ako vyplýva zo zákona o financovaní zdravotnej starostlivosti – by rodinný príslušník občana Európskej únie, ktorý pracuje, mal právo na verejnú zdravotnú starostlivosť. Keďže je však navrhovateľ zosobášený s lotyšskou občiankou, ktorá nevyužila svoju slobodu pohybu, bol mu odopretý prístup k zdravotnej starostlivosti ako rodinnému príslušníkovi, ktorý je manželom.
- 68 Súdny dvor rozhodol, že ak dotknutý občan Únie nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb a vždy sa zdržiaval v členskom štáte, ktorého je štátnym príslušníkom, na tohto občana sa nevzťahuje pojem „oprávnená osoba“ v zmysle článku 3 ods. 1 smernice 2004/38, takže sa naňho táto smernica neuplatňuje (rozsudok McCarthy, bod 39).
- 69 Tiež rozhodol, že cieľom občianstva Únie nie je rozšíriť rozsah vecnej pôsobnosti Zmluvy na vnútroštátne situácie, ktoré nijako nesúvisia s právom Únie. V takom prípade sa akákoľvek diskriminácia štátneho príslušníka členského štátu musí spravovať právnymi predpismi tohto štátu (rozsudok Land Nordrhein-Westfalen/UEcker a Jacquet/Land Nordrhein-Westfalen, bod 23; pozri tiež rozsudky Garcia Avello, bod 26; Schempp, bod 20, a Gouvernement de la Communauté française a Gouvernement wallon, bod 39).
- 70 Súdny dvor Európskej únie zároveň rozhodol, že situácie, ktoré spadajú do pôsobnosti *ratione materiae* práva Únie, zahŕňajú predovšetkým prípady, ktoré sa týkajú uplatňovania základných slobôd zaručených Zmluvou a uplatňovania práva slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území členských štátov (rozsudky Nerkowska, bod 26; Bidar, bod 33, a Schempp, body 17 a 18).

- 71 Ak určitá osoba využila slobodu, ktorú jej priznáva právny poriadok Únie, a to má vplyv na jej právo poberať dávku upravenú vnútroštátnymi právnymi predpismi, nemožno sa domnievať, že ide o vnútroštátnu situáciu, ktorá nijako nesúvisí s právom Únie (rozsudok Nerkowska, bod 29).
- 72 V jednej veci Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že právo Európskej únie sa uplatní na situáciu, v ktorej ten, kto uplatnil právo na voľný pohyb, nebol samotný žalobca, ale jeho bývalá manželka. Súdny dvor v podstate konštatoval, že skutočnosť, že iná osoba využila práva priznané Európskou úniou a že situácia ako celok mala dostatočnú spojitosť s právom Únie, spôsobila, že uvedené práva boli priznané aj žalobcovi (rozsudok Schempp, bod 25).
- 73 V prejednávanom prípade je situácia odlišná od situácie, o ktorú išlo vo vyššie uvedenej veci, keďže právo na voľný pohyb v Európskej únii uplatnil samotný navrhovateľ, a nie jeho manželka. Tak ako v spomenutom rozsudku Súdneho dvora Európskej únie sa však nemožno domnievať, že ide o čisto vnútroštátnu situáciu, ktorá nijako nesúvisí s právom Únie. Treba mať na zreteli, že je zakázaná akákoľvek diskriminácia na základe štátnej príslušnosti. Senāts (Najvyšší súd) je navyše znepokojený tým, že v prejednávanom prípade je vážne narušené nielen európske občianstvo navrhovateľa, ale aj podstata práv, ktoré vyplývajú z tohto občianstva (právo na voľný pohyb). Pokiaľ teda ide o navrhovateľa, hoci jeho manželka, ktorá je lotyšskou štátnou príslušníčkou, neuplatnila právo na voľný pohyb, mali by sa na neho uplatniť tie isté ustanovenia práva Únie, ktoré by sa uplatnili na rodinného príslušníka občana Únie.
- 74 Navrhovateľ ako manžel lotyšskej štátnej príslušníčky by mal mať možnosť požívať rovnaké výhody ako rodinný príslušník občana Únie, ktorý sa presťahuje do Lotyšska z pracovných dôvodov.